Taloustilastot-osasto
Johtava asiantuntija Ulla Virtanen
Yliaktuaari Vilppu Salovaara

Tilastokeskuksen asiantuntijalausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain, kaupparekisterilain 11 §:n ja tilintarkastuslain muuttamisesta (HE 96/2026 vp)

Tilastokeskus kannattaa hallituksen esitystä ja pitää tilinpäätösraportoinnin digitalisointia erittäin tärkeänä. Rakenteisessa muodossa saatavat tilinpäätöstiedot tehostavat tietojen hyödyntämistä yritystilastoissa, kansantalouden tilinpidossa ja konsernirekisterin ylläpidossa sekä parantavat edellytyksiä tuottaa ajantasaista ja luotettavaa tilastotietoa.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa yritystiedon saatavuutta ja hyödynnettävyyttä sekä mahdollistaa tilinpäätösaineiston nykyistä laajempi automaattinen käsittely. Tilastokeskus pitää myönteisenä, että sen aiemmassa lausunnossa esiin nostamia tietotarpeita on huomioitu hallituksen esityksen perusteluissa. Esityksen tavoitteiden täysimääräinen toteutuminen edellyttää kuitenkin tietojen oikea-aikaista saatavuutta sekä riittävän kattavaa rakenteisuutta.

Tilinpäätöstietojen oikea-aikainen saatavuus

Tilastojen aikatauluja määrittävät EU:n tilastoja koskevat asetukset. Lisäksi tietoja tarvitaan kansallisesti talouden kehityksen seurantaan, talousennusteisiin ja talouspoliittisen päätöksenteon tueksi. Viimeaikainen keskustelu talousennusteista ja bruttokansantuotteen tarkentumisesta on osaltaan tuonut esiin kattavien, luotettavien ja oikea-aikaisten yritystietojen merkityksen talouden tilannekuvalle. Tietojen nopea saatavuus ja rakenteisuus tukevat osaltaan tämän tavoitteen saavuttamista.

Tilastokeskuksen yritystilastoissa ja kansantalouden tilinpidossa hyödynnetään nykyisin Verohallinnon neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä keräämiä tilinpäätöksiä. Tilinpäätösten ilmoittamiselle säädetty kahdeksan kuukauden määräaika merkitsee, etteivät tiedot ole käytettävissä riittävän ajoissa kaikkiin EU:n tilastoasetusten mukaisen tilastotuotannon ja keskeisiin kansallisen talousseurannan tarpeisiin.

Kun digitaaliset tilinpäätökset toimitetaan jatkossa suoraan Patentti- ja rekisterihallitukselle, on tärkeää varmistaa, ettei uudistus heikennä Tilastokeskuksen tarvitsemien tietojen oikea-aikaista saatavuutta. Tilastotuotannossa tarvitaan tilinpäätöstietoja kattavasti kaikista yrityksistä. Nopealla aikataululla tarvitaan vuosittain noin 6 000 tilastotuotannon kannalta merkittävimmän yrityksen tiedot.

Kahdeksan kuukauden määräajalla digitaalinen tilinpäätösraportointi ei yksin riitä vastaamaan tilastotuotannon tietotarpeisiin. Tilastotuotannossa olisi edelleen tukeuduttava muihin tietolähteisiin ennen vahvistettujen tilinpäätöstietojen saatavuutta. Tämä ylläpitää tarvetta rinnakkaisille tietolähteille ja rajoittaa rakenteisen tilinpäätösraportoinnin hyötyjen täysimääräistä toteutumista.

Tilastokeskus pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on tunnistettu tarve arvioida jatkossa tilinpäätösasiakirjojen toimittamisen määräajan suhdetta veroilmoituksen määräaikaan. Jatkovalmistelussa on tärkeää löytää ratkaisuja, joilla tilastotuotannossa tarvittavat tilinpäätöstiedot saadaan käyttöön riittävän ajoissa.

Rakenteisina vaadittavien tietojen kattavuus

Hallituksen esityksen mukaan Patentti- ja rekisterihallitus määrittelee tilinpäätös- ja toimintakertomustaksonomian sekä siinä käytettävät PRH-tunnisteet. Tilastokeskuksen kannalta on olennaista, että rakenteisina vaadittavat tiedot kattavat tuloslaskelman ja taseen lisäksi myös tilastotuotannon kannalta keskeiset liitetiedot.

Konsernirekisterin luotettava ja tehokas ylläpito edellyttää tietoja konsernin rakenteesta, mukaan lukien omistus- ja äänivaltaosuuksista. Jos tarvittavat tiedot eivät ole saatavilla yhdenmukaisessa rakenteisessa muodossa, niitä joudutaan edelleen täydentämään muista lähteistä tai käsittelemään manuaalisesti. Tällöin hallituksen esityksen tavoite tietojen automaattisesta käsittelystä ei tältä osin toteudu ja konsernirekisterin tietojen tarkkuus, kattavuus ja ajantasaisuus vaarantuvat.

Tilastokeskus pitää tärkeänä, että tilinpäätös- ja toimintakertomustaksonomian määrittelyssä otetaan huomioon tilastotuotannon ja muiden tiedon käyttäjien tarpeet. Konsernirekisterin ylläpidossa tarvittavat omistus- ja äänivaltaosuudet tulisi saada yhdenmukaisessa rakenteisessa muodossa.

Yhteenveto

Tilastokeskus pitää hallituksen esityksen hyväksymistä tärkeänä. Esityksen tavoitteiden toteutuminen edellyttää kuitenkin, että jatkovalmistelussa löydetään ratkaisuja tilastotuotannon kannalta merkittävimpien yritysten tilinpäätöstietojen saamiseksi ennen

kahdeksan kuukauden määräajan päättymistä ja varmistetaan, että rakenteisina vaadittava tietosisältö vastaa tilastotuotannon ja tilastotietojen käyttäjien keskeisiä tarpeita.